

Netykieta, czyli o kulturze w internecie

WIEDZA W PIGUŁCE

Internet jest miejscem spotkań. Za awatarami i nickami kryją się prawdziwi ludzie. Kontakty z nimi powinny więc odbywać się wedle zasad podobnych do tych stosowanych poza siecią. Odpowiednikiem etykiety (czyli *savoir-vivre'u* czy „dobrego wychowania”) jest netykieta. To zbiór zasad właściwego zachowania w internecie. Ich stosowania wymaga kultura osobista. Wpływa ono na twój pozytywny wizerunek u innych internautów. Poprawia też skuteczność twoich działań w sieci, ułatwia porozumienie.

Część wytycznych netykiety jest prostym przeniesieniem zasad kultury osobistej do przestrzeni internetu. Np. kwestia odnoszenia się z szacunkiem do rozmówcy. Jest ono wskazane zarówno w czasie dyskusji twarzą w twarz, jak i na czacie. To samo dotyczy sposobu pisania e-maili. Stosowanie polskich znaków, dbanie o prawidłową interpunkcję czy używanie odpowiednich form grzecznościowych to normy stosujące się tak do listów i innych tekstów pisanych odręcznie, jak do e-maili.

Komunikacja przez internet przebiega inaczej niż ta bezpośrednia. Dlatego też netykieta jest dostosowana do innych sposobów przekazywania treści. Niektóre aspołeczne zachowania są możliwe tylko w internecie. Należą do nich np. floodowanie czy rozsyłanie spamu. Także wiele technik trollowania byłoby trudnych do zastosowania w bezpośredniej rozmowie.

Oprócz stosowania zwykłych zasad kultury osobistej, w internecie szczególnie pamiętaj o:

- nienadużywaniu wielkich liter. Wypowiedź zapisana wielkimi literami jest odbierana jako wykrzyczana.
- unikaniu nadmiernego stosowania emotikonów. Twój przekaz będzie dużo jaśniejszy, jeśli nie będziesz wstawiał „buźki” co drugie słowo.
- trafnym formułowaniu tematów maili. Odbiorca będzie od razu wiedział, czego dotyczy, a później szybciej odnajdzie właściwy list.
- niezaśmiecaniu sieci. Nie publikuj treści niepotrzebnych, powtarzających inne źródła, nieprzydatnych.
- dokładnym przeszukaniu internetu przed zadaniem nowego pytania administratorowi lub na forum. Nikt nie lubi kilkakrotnie odpowiadać na to samo pytanie. Aby tego uniknąć, stworzono FAQ — korzystaj z niego.
- dostosowaniu formy wypowiedzi do wybranego środka komunikacji. Inaczej piszemy maile, a inaczej wiadomości na czacie.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Maile, fora, komunikatory, serwisy społecznościowe... Za pośrednictwem internetu nieustannie kontaktujemy się z innymi. Warto pamiętać, że nasi wirtualni znajomi wyrabiają sobie zdanie na nasz temat na podstawie tego, co i jak piszemy lub jakie zamieszczamy zdjęcia. W szczególności nie powinniśmy zapominać o elementarnych zasadach kultury na forach internetowych oraz przestrzeganiu zasad grzeczności i ortografii w czasie pisania e-maili.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że w komunikacji przez internet obowiązują takie same zasady kultury i grzeczności, jak w czasie spotkań bezpośrednich;
- rozumieją, że przestrzeganie zasad kultury i troska o język używany w komunikacji mają wpływ na ich wizerunek;
- pamiętają, że porozumiewanie się w sieci wymaga dostosowania języka do charakteru danego kanału komunikacji.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 10 min

Forma: dyskusja

Pomoce: tablica, kreda lub marker

Zadaj pytanie: „W jaki sposób możemy komunikować się z innymi za pomocą internetu?”.

Zapisz na tablicy 7–8 najczęstszych odpowiedzi.

Jako pytania pomocnicze rozważ:

- Czy w internecie komunikujemy się wyłącznie za pomocą języka pisanego?
- W jaki sposób możemy komunikować się ze sobą za pośrednictwem portali społecznościowych?
- W którym z przypadków komunikacja bardziej przypomina rozmowę, a kiedy tradycyjną korespondencję?
- Co decyduje o wyborze danego medium jako sposobu komunikacji z innymi?
- Które medium bardziej sprzyja interaktywności, jest nastawione na szybką odpowiedź?
- Kiedy zaczepienie kogoś na czacie jest nieodpowiednie, a kiedy napisanie maila jest nieefektywne?

Sugerowane odpowiedzi to:

- komunikatory (jak GG czy Talk);
- Skype;
- fora internetowe (w tym fora tematyczne o ograniczonym dostępie);
- portale społecznościowe (jak NK.pl, Facebook, Twitter i inne);
- e-mail;
- blogi, w tym komentarze zamieszczane pod poszczególnymi wpisami;
- czaty;
- ...

Zadaj pytanie: „Jakie zasady obowiązują w odniesieniu do każdej z wymienionych form komunikacji?”. Zapowiedz, że forum internetowe i maile zostaną szczegółowo omówione w dalszej części zajęć.

Jako pytania pomocnicze rozważ:

- Czy rozmawiając z koleżanką na komunikatorze, robimy to w taki sposób, jak na otwartym forum internetowym?
- Czy zamieszczając post na Facebooku, robimy to w taki sam sposób, jak pisząc maila?
- Które z wskazanych sposobów kontaktu są najbardziej „luźne”, a które wymagają troski o przestrzeganie zasad ortograficznych i używanie zwrotów grzecznościowych?

2.

Czas: 10 min
 Forma: dyskusja
 Pomoce: tablica, kreda lub marker,
karta pracy „Netykieta, czyli o kulturze w internecie”.

Rozdaj uczestnikom zajęć wydruk zadania 1 z **karty pracy „Netykieta, czyli o kulturze w internecie”**. Poproś o szybką lekturę.

Zadaj pytania:

- Jakie, typowe dla forów internetowych, zjawiska obserwujemy w tej rozmowie?
- Jakiego typu błędy popełniają poszczególni użytkownicy?
- Dlaczego na forach internetowych z łatwością przychodzi nam obrażanie innych osób?

Jako pytania pomocnicze rozważ:

- Czy w czasie bezpośredniego spotkania poszczególni rozmówcy zwracaliby się do siebie w ten sposób?
- Czy nieprzestrzeganie zasad kultury na forach internetowych jest tylko kwestią złego smaku, czy ma konsekwencje praktyczne dla jego uczestników? Jakie?
- Co jest celem działania użytkownika „Gizmo”? W jaki sposób powinni odnosić się do niego pozostali uczestnicy dyskusji?
- Jaki błąd popełnia użytkownik „Anita”? W jaki sposób można kulturalnie zwrócić jej uwagę?

Możesz również poprosić 4 osoby o przeczytanie na środku sali dialogu z forum.

Jako pytania pomocnicze rozważ wówczas:

- Czy w czasie bezpośrednich kontaktów rzeczywiście zwracamy się do siebie w ten sposób?
- Dlaczego na forach internetowych zachowujemy się inaczej?

3.

Czas: 15 min
 Forma: praca w grupach
 Pomoce: **karta pracy „Netykieta, czyli o kulturze w internecie”.**

Podziel uczestników zajęć na 5 grup. Każdy zespół powinien otrzymać jedno zadanie z puli nr 2 z **karty pracy „Netykieta, czyli o kulturze w internecie”**.

W pierwszej kolejności poproś poszczególne grupy, aby wyobraziły sobie, że są odbiorcami poszczególnych wiadomości. Czy tak przygotowana wiadomość zwiększa szanse nadawcy na pozytywne ustosunkowanie się do jego prośby lub propozycji?

Następnie poproś poszczególne grupy, aby wprowadziły do wiadomości niezbędne poprawki, które zwiększą szansę pozytywnego rozpatrzenia zawartej w nich prośby lub propozycji.

4.

Czas: 10 min

Forma: dyskusja

Poproś kolejne grupy o zaprezentowanie wyników pracy. Zachęć pozostałych uczestników zajęć do wygłaszania opinii i komentarzy.

Zadaj pytanie: „O jakich zasadach powinniśmy pamiętać w czasie pisania maili?”. Czy zasady te, to tylko kwestia kultury i grzeczności?

Jako pytania pomocnicze rozważ:

- Czy pozytywnie ustosunkowujemy się do chaotycznie przedstawionych propozycji napisanych niedbałym językiem?
- Jaka jest rola tematu wiadomości? Jakie informacje powinna zawierać?
- Czy nasz adres mailowy może mieć znaczenie w kontakcie z innymi?
- Jakie zwroty grzecznościowe powinniśmy stosować?

Zwróć szczególną uwagę uczestników zajęć na następujące elementy:

- zwroty grzecznościowe otwierające i zamykające wiadomość;
- konieczność posługiwania się polskimi znakami;
- nadanie adekwatnego, krótkiego i zrozumiałego dla odbiorcy tematu;
- różny styl, w zależności od wieku odbiorcy i charakteru naszego komunikatu.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestnicy i uczestniczki:

- rozumieją, że w czasie kontaktu z innymi osobami za pośrednictwem internetu również obowiązują zasady kultury i grzeczności?
- znają podstawowe zasady przygotowywania wiadomości za pomocą poczty elektronicznej i wiedzą, że ich przestrzeganie zwiększa szanse osiągnięcia założonych efektów?
- pamiętają, że różne formy komunikacji w sieci wymagają zastosowania różnych zasad?
- wiedzą, że sposób, w jaki komunikują się w internecie, ma wpływ na ich wizerunek w sieci?

Opcje dodatkowe

Zajęcia mogą zostać rozszerzone o przygotowanie w grupach prezentacji dotyczącej etykiety. Podziel uczestników zajęć na 5 grup. Każdy z zespołów poprosz o przygotowanie na papierze dużego formatu, w punktach katalogu zasad, których powinniśmy przestrzegać, pisząc e-maile. Każda z porad powinno zostać wyrażona w formie jednego pytania.

Przykładowo:

- Czy nadałeś zrozumiały temat wiadomości?
- Czy posługujesz się odpowiednimi zwrotami grzecznościowymi?
- ...

MATERIAŁY

Karta pracy „Netykieta, czyli o kulturze w internecie”.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Uporządkuj poszczególne elementy tak, aby otrzymać cztery wiadomości spójne pod względem treści i stylu.

- Szanowny Panie,
- chciałbym prosić o przełożenie najbliższych korepetycji z fizyki o godzinę później. Muszę zostać w szkole, żeby przygotować z klasą niespodziankę na święta. Wiem, że ma Pani dużo innych zajęć, ale mam nadzieję, że będzie to możliwe. Jeśli nie, niestety będę musiał odwołać te zajęcia, ponieważ nie chcę być wyłączony z przygotowań.
- Z góry dziękuję za pozytywne rozpatrzenie mojej prośby,<ctrl ch="\>Anna Wieniawska z III c
- Daj znać, czy wpadniesz. W razie czego masz mój kom.<ctrl ch="\>Narka,<ctrl ch="\>Mati
- Szanowna Pani,
- Pozdrawiam,<ctrl ch="\>Michał
- Idziemy z Alkiem do kina w piątek na „Mrocznego Rycerza”. Recenzje są takie sobie, ale przecież nie odpuścimy ostatniego Batmana, prawda? :) Widzimy się o 17.00 przed Multikinem.
- Pani Aniu,
- Mam nadzieję, że zrozumie Pan moją sytuację i zgodzi się na moją prośbę,<ctrl ch="\>Ania z IIa
- właśnie kończy się moje zwolnienie zdrowotne — ostatnie trzy tygodnie chorowałam na zapalenie płuc i dopiero od poniedziałku będę mogła pojawić się w szkole. Wiem, że klasa w tym czasie zrobiła dwa tematy z podręcznika. Starłam się na bieżąco odrabiać lekcje, ale nie wszystko udało mi się samodzielnie opracować. Koledzy mówili, że w najbliższą środę będzie klasówka z ostatniego działu. Chciałabym prosić Pana o zwolnienie z tej kartkówki i zgodę na napisanie jej w późniejszym terminie ze względu na nienadrobione jeszcze zaległości.
- Janku,

- zwracam się z uprzejmą prośbą o przedłużenie terminu oddania książki „W pustyni i w puszczy” do 28 listopada 2012 roku. Wiem, że termin mija w tym tygodniu, ale zobowiązałam się do przygotowania dodatkowego referatu na język polski, który może podnieść moją ocenę na koniec roku.<ctrl ch="/">Mój numer karty to 879070.
- wiadomość 1. Temat: Mroczni Rycerze widzą się w ten piątek o 17!
 _____ [rozwiązanie: Janku,]
 _____ [rozwiązanie: Idziemy z Alkiem do kina w piątek na „Mrocznego Rycerza”. Recenzje są takie sobie, ale przecież nie odpuścimy ostatniego Batmana, prawda? :) Widzimy się o 17.00 przed Multikinem.]
 _____ [rozwiązanie:
 Daj znać, czy wpadniesz. W razie czego masz mój kom.<ctrl ch="/">Narka,<ctrl ch="/">Mati
]
- wiadomość 2. Temat: prośba o przedłużenie terminu
 _____ [rozwiązanie: Szanowna Pani,]
 _____ [rozwiązanie:
 zwracam się z uprzejmą prośbą o przedłużenie terminu oddania książki „W pustyni i w puszczy” do 28 listopada 2012 roku. Wiem, że termin mija w tym tygodniu, ale zobowiązałam się do przygotowania dodatkowego referatu na język polski, który może podnieść moją ocenę na koniec roku.<ctrl ch="/">Mój numer karty to 879070.]
 _____ [rozwiązanie:
 Z góry dziękuję za pozytywne rozpatrzenie mojej prośby,<ctrl ch="/">Anna Wieniawska z III c]
- wiadomość 3. Temat: czy możemy spotkać się godzinę później?
 _____ [rozwiązanie: Pani Aniu,]
 _____ [rozwiązanie: chciałbym prosić o przełożenie najbliższych korepetycji z fizyki o godzinę później. Muszę zostać w szkole, żeby przygotować z klasą niespodziankę na święta. Wiem, że ma Pani dużo innych zajęć, ale mam nadzieję, że będzie to możliwe. Jeśli nie, niestety będę musiał odwołać te zajęcia, ponieważ nie chcę być wyłączony z przygotowań.]
 _____ [rozwiązanie:
 Pozdrawiam,<ctrl ch="/">Michał]
- wiadomość 4. Temat: pytanie o możliwość nadrobienia zaległości
 _____ [rozwiązanie: Szanowny Panie,]
 _____ [rozwiązanie: właśnie kończy się moje zwolnienie zdrowotne — ostatnie trzy tygodnie chorowałam na zapalenie płuc i dopiero od poniedziałku będę mogła pojawić się w szkole. Wiem, że klasa w tym czasie zrobiła dwa tematy z podręcznika. Starałam się na bieżąco odrabiać lekcje, ale nie wszystko udało mi się samodzielnie opracować. Koledzy mówili, że w najbliższą środę będzie klasówka z ostatniego działu. Chciałabym prosić Pana o zwolnienie z tej kartkówki i zgodę na napisanie jej w późniejszym terminie ze względu na nienadrobione jeszcze zaległości.]
 _____ [rozwiązanie:
 Mam nadzieję, że zrozumie Pan moją sytuację i zgodzi się na moją prośbę,<ctrl ch="/">Ania z IIa]

SŁOWNICZEK

- **netykieta:** zwyczajowy zbiór zasad kulturalnego zachowania w internecie.
- **awatar:** wizualna reprezentacja uczestnika mediów społecznościowych. Może być prostą grafiką (np. na forach), zdjęciem (np. na portalach społecznościowych) lub też skomplikowanym trójwymiarowym modelem (np. w grach). Awatarowi zwykle towarzyszy nick.
- **nick:** (z ang. nickname — przezwisko, pseudonim), podpis (niebędący imieniem i nazwiskiem) wykorzystywany przez użytkowników sieci.
- **floodowanie:** (z ang. flood – powódź), wielokrotne wysyłanie tej samej wiadomości lub wiadomości pustych, zniekształconych lub nieczytelnych. Zdarza się przede wszystkim na forach internetowych i w komentarzach pod artykułami czy postami. Zwykle ma na celu zdezorientowanie dyskutantów lub przerwanie rozmowy. Takie zachowanie jest nieuprzejme i łamie zasady netykiety.
- **spam:** niechciane, niepotrzebne, niezamówione wiadomości elektroniczne. Zwykle wysyłane za pośrednictwem e-maila i dużych serwisów społecznościowych. Spam ma najczęściej (ale nie zawsze) charakter reklamowy.
- **trollowanie:** (inaczej: trolling), ośmieszanie lub obrażanie rozmówców w internecie poprzez wysyłanie napastliwych, nieuprzejmych i często nieprawdziwych przekazów. Osobę trollującą nazywamy trollem. Trolle stosują różne techniki mające na celu zirytowanie innych i wywołanie jałowej kłótni.
- **FAQ:** (ang. frequently asked questions – najczęściej zadawane pytania), zbiór pytań i odpowiedzi na nie, zwykle służący jako pomoc w rozwiązywaniu problemów użytkowników serwisów internetowych i innych narzędzi informatycznych.
- **emotikony:** znaki emocji tworzone głównie za pomocą znaków interpunkcyjnych i liter alfabetu łacińskiego, np.: :-), ^-^, ;P.

CZYTELNIA

- **Netykieta: internetowe savoir-vivre** [online], [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: <http://taat.pl/article/netykieta/index.php>.
- Wikipedia, **Trollowanie**, [dostęp: 12.02.2013], <http://pl.wikipedia.org/wiki/Trollowanie>
- Wikipedia, **Spam**, [dostęp: 12.02.2013], <http://pl.wikipedia.org/wiki/Spam>

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Damian Muszyński. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/netykieta-czyli-o-kulturze-w-internecie/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Cyfrowa Przyszłość, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Język polski, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

III. Tworzenie wypowiedzi.

Wiedza o społeczeństwie, III poziom edukacyjny

Treści nauczania

Podstawowe umiejętności życia w grupie.

Udział obywateli w życiu publicznym

Informatyka, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Bezpieczne posługiwanie się komputerem i jego oprogramowaniem, wykorzystanie sieci komputerowej; komunikowanie się za pomocą komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Etyka, III poziom edukacyjny

Treści nauczania

Człowiek jako osoba; natura i godność człowieka.

Nowa podstawa programowa:

Język polski, VII-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach.

Uczeń rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

opisuje szkody, jakie mogą spowodować działania pirackie w sieci, w odniesieniu do indywidualnych osób, wybranych instytucji i całego społeczeństwa.

postępuje zgodnie z zasadami netykiety oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi: ochrony danych osobowych, ochrony informacji oraz prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej w dostępie do informacji; jest świadomy konsekwencji łamania tych zasad.

respektuje obowiązujące prawo i normy etyczne dotyczące korzystania i rozpowszechniania oprogramowania komputerowego, aplikacji cudzych i własnych oraz dokumentów elektronicznych.

stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony informacji wrażliwych (np. hasła, pin), danych i bezpieczeństwa systemu operacyjnego, objaśnia rolę szyfrowania informacji.

Język polski, liceum i technikum

Treści nauczania

posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej.

odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; określa funkcje innowacji językowej w tekście.

stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność.

charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).